

Prosjektnotat nr. 4-2012

Marthe Hårvik Austgulen

Nordmenns holdninger til klimaendringer, medier og politikk

SIFO

© SIFO 2012
Prosjektnotat nr. 4 – 2012

STATENS INSTITUTT FOR FORBRUKSFORSKNING
Sandakerveien 24 C, Bygg B
Postboks 4682 Nydalen
0405 Oslo
www.sifo.no

Det må ikke kopieres fra denne rapporten i strid med åndsverksloven. Rapporter lagt ut på Internett, er lagt ut kun for lesing på skjerm og utskrift til eget bruk. Enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring utover dette må avtales med SIFO. Utnyttelse i strid med lov eller avtale, medfører erstatningsansvar.

Tittel Nordmenns holdninger til klimaendringer, medier og politikk	Antall sider 45	Dato 18.06.2012
Title Public opinion on climate change: the case of Norway	ISBN	ISSN
Forfatter(e) Marthe Hårvik Austgulen	Prosjektnummer 11-2010-40	Faglig ansvarlig sign.
Oppdragsgiver NORKLIMA Climate Crossroads		
Sammendrag I dette prosjektnotatet tar vi for oss nordmenns holdninger til klimaendringer, medier, aktører i klimadebatten og klimapolitikk. Notatet er en deskriptiv presentasjon av en kvantitativ spørreundersøkelse gjennomført i november 2011. Datamaterialet fra undersøkelsen vil bli analysert i senere publikasjoner.		
Summary In this project note we present a representative sample of the Norwegian population's opinions about climate change, actors in the climate debate and climate policy. The note is a descriptive presentation of the results from a quantitative survey undertaken in November 2011. The data from the survey will be more thoroughly analysed in later publications.		
Stikkord Klima, klimaendringer, holdningsundersøkelse, klimapolitikk		
Keywords Climate, Climate Change, Public opinion survey, Climate Policy		

Nordmenns holdninger til klimaendringer, medier og politikk

av

Marthe Hårvik Austgulen

2012

STATENS INSTITUTT FOR FORBRUKSFORSKNING
postboks 4682 Nydalen, 0405 Oslo

Forord

Dette notatet er basert på resultater fra en spørreundersøkelse gjennomført i november 2011 som en del av det NORKLIMA-finansierte forskningsprosjektet Climate Crossroads. Målsetningen med spørreundersøkelsen er å få økt innsikt i befolkningens holdninger til klimaendringer, bruk av informasjonskilder, tillit til sentrale aktører i klimadebatten samt deres inntrykk av norsk klimapolitikk. I dette notatet presenteres resultatene fra undersøkelsen, samt at selve spørreskjemaet legges ved (se vedlegg 1). Notatet er av en deskriptiv karakter, da mer inngående analyser av resultatene vil bli publisert ved senere anledninger.

Spørreskjemaet er utarbeidet i samarbeid med Eivind Stø ved SIFO. Vi ønsker også å takke deltakerne i forskningsprosjektet Climate Crossroads for gode og nyttige innspill i forbindelse med utformingen av undersøkelsen.

Innhold

Forord.....	3
Innhold	5
Sammendrag.....	7
1 Innledning	9
1.1 Bakgrunn	9
1.2 Metode og datainnsamling	9
2 Klima- og miljøholdninger	13
2.1 Holdninger til klimaendringer	13
2.2 Miljøholdninger.....	15
3 Informasjonskanaler.....	17
4 Tillit til aktører i klimadebatten	21
5 Norsk klimapolitikk	25
5.1 Mål for klimapolitikken	25
5.2 Spørsmålet om utvinning av nye oljefelt.....	27
5.3 Klimamål og bistandspolitikk	28
5.4 Klimaspørsmålets betydning ved valg	29
6 Forbruk.....	31
Litteratur.....	33
Vedlegg 1. Spørreskjemaet	35

Sammendrag

Målsetningen for denne undersøkelsen er å få økt innsikt i nordmenns holdninger til klimaendringer, bruk av informasjonskanaler, tillit til aktører i klimadebatten, holdninger til og oppfatninger av klimapolitikk og klimahensyn ved forbruk.

Klimaholdninger

I denne undersøkelsen har vi inkludert 10 indikatorer for å måle nordmenns holdninger til klimaendringer. Indikatorene viser at ca. 68 prosent av de spurte mener at klimaendringene er menneskeskapte, mens en stor andel samtidig er skeptiske til alvorlighetsgraden ved klimaendringer. 31 prosent av de spurte hevder at påstander om at menneskelig aktivitet endrer klimaet er overdrevet. Til sammen gir disse indikatorene et godt mål på nordmenns holdninger til klimaendringer.

Bruk av informasjonskanaler

Respondentene i undersøkelsen ble bedt om å rangere hvor viktig eller uviktig ulike informasjonskilder er for dem når de søker informasjon om klimaendringer. Resultatene viser at de viktigste informasjonskanalene er TV og Aviser. Til tross for at mediene dominerer som viktige informasjonskilder hevder 42 prosent at «alvorlighetsgraden ved klimaendringene blir overdrevet i nyhetene». Informasjonskildene som respondentene oppgir som minst viktige kilder er sosiale medier og uttalte klimaskeptikere.

Tillit til aktører i klimadebatten

For å måle tillit til aktører i klimadebatten ble respondentene bedt om å vurdere om åtte ulike aktører forsøker å gi «hele sannheten», «bare deler av sannheten» eller «villedende informasjon» om klimaendringer. Resultatene viser at aktørene som respondentene har høyest tillit til i klimadebatten er FNs klimapanel, myndighetene og NRK. Resultatene av et eget spørsmål om tillit til FNs klimapanel indikerer imidlertid lavere tillit til FNs klimapanel enn det foregående spørsmålet.

Klimapolitikk

Respondentene synes på mange områder å ha liten tillit til myndighetenes klimapolitikk. Over 50 prosent av de spurte svarte at myndighetene i ganske eller svært liten grad holder det de lover i klimaspørsmål. Kun syv prosent av de spurte mener at myndighetene «i ganske stor grad» holder det de lover. Hele 74 prosent av de spurte tror ikke at myndighetene vil nå målet om å redusere de globale utslippene av klimagasser tilsvarende 30 prosent av Norges utslipp i 1990, fram til 2020, hvor to tredjedeler av kuttene skal tas nasjonalt. Et flertall av de spurte mener likevel at Norges klimamål er ambisiøst nok, mens 17 prosent av de spurte mener at klimamålet burde være mindre ambisiøst. Ca. 40 prosent av de spurte mener at enten all eller mesteparten av klimagassreduksjonen bør tas i Norge, mens 23 prosent mener at mesteparten eller all reduksjonen bør tas i utlandet.

59 prosent av de spurte er helt eller delvis enig i at Norge bør starte utvinning av nye oljefelt, fordi det blant annet kan bidra til å dekke verdens energibehov. På den andre siden er 23 pro-

sent av de spurte helt eller delvis enig i at Norge ikke bør starte utvinning fra nye oljefelt, fordi det blant annet fører til global oppvarming.

Forbruk

En klar majoritet (77 prosent) av de spurte mener at den enkelte forbruker kan bidra til å redusere klimaendringen. Samtidig mener en stor andel av de spurte (ca. 55 prosent) at ny teknologi vil begrense klimaendringene uten at det fører til store forandringer i vårt levesett. Hele 51 prosent av de spurte hevder at de har redusert strømforbruket på grunn av miljøproblemer, mens 30 prosent hevder at de har redusert bilbruken og 20 prosent hevder at de har redusert sitt klesforbruk.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

I denne rapporten presenteres resultatene fra en spørreundersøkelse som ble gjennomført i november 2011 om Nordmenns holdninger til klimaendringer. Spørreundersøkelsen er en del av det NORKLIMA-finansierte prosjektet Climate Crossroads. Hovedformålene med forskningsprosjektet er å studere utfordringer knyttet til formidling av klimakunnskap og utfordringer knyttet til å omforme klimakunnskap til handling.

Formålet med denne rapporten er å gi en helhetlig presentasjon av resultatene fra undersøkelsen. Denne presentasjonen er av en deskriptiv karakter, da mer inngående analyser av dataene vil publiseres i andre formater.

1.2 Metode og datainnsamling

Spørreundersøkelsen er utarbeidet av SIFO og gjennomført med TNS Gallups aksesspanel. Gallup-panelet er et forhåndsrekruttert tilfeldig utvalg av personer over 15 år som er villig til å delta i undersøkelser. Panelet består av ca. 50 000 personer. Paneldeltakernes bakgrunnskjenetegn er allerede kartlagt, og brukes til å rette undersøkelsen direkte mot målgruppen (TNS Gallup 2011). Utvalget er forhåndsstratifisert etter alder, kjønn og bosted, og er trukket tilfeldig innenfor strataene. Utvalget i denne undersøkelsen er respondenter som er 18 år eller eldre.

Internettpenetrasjonen faller fra fylte 65-70 år, men er stort sett dekkende for undersøkelsens målgruppe. Spørreskjemaet ble sendt ut som e-post med invitasjon til deltakelse, sammen med en link til spørreskjemaets internettadresse. Undersøkelsen ble pilotert den 21.11., og hovedundersøkelsen ble sendt ut den 23.11., med påminnelse den 28.11. Feltarbeidet ble avsluttet den 29.11.2011. Undersøkelsen ble sendt ut til 3500 respondenter, og undersøkelsen ble totalt sett åpnet av 1739 respondenter (50 %). Blant disse har 92 stykker ikke returnert fullstendig besvarelse, mens 115 har åpnet skjemaet uten å fylle det ut. De 1532 respondenterne som har besvart undersøkelsen utgjør dermed 77 % av dem som har mottatt den.

Tabell 1-1: Populasjon og utvalg etter alder og kjønn, prosent.

Populasjon	Alder					Totalt
	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-89 år	
Menn	10,3	9,2	9,7	8,4	12,3	49,9
Kvinner	9,9	8,8	9,2	8,1	14,1	50,1
Totalt	20,3	18,0	18,9	16,5	26,5	100
Utvalg						
Menn	9,1	6,9	8,8	10,1	15,5	50,3
Kvinner	10,8	6,1	8,1	8,7	16,0	49,7
Totalt	19,9	12,9	16,9	18,7	31,5	100

I tabell 1-1 illustreres forholdet mellom populasjonen og undersøkelsens utvalg for de demografiske kjennetegnene kjønn og alder. Tabellens nederste del viser utvalgets fordeling etter kjønn og alder, som kan sammenliknes med befolkningsfordelingen i øverste del. Aldersgruppen 30-39 er svakt underrepresentert, mens respondenter på 60 år eller eldre er svakt overrepresentert. Samlet sett er utvalget i tråd med befolkningsfordelingen. Det endelige utvalget er vektet etter alder, kjønn og utdanning, tilsvarende fordelingen i befolkningen. I tabell 1-2 på neste side finnes en oversikt over respondentenes fordeling på øvrige demografiske variabler samt selvevaluert kunnskapsnivå om klimaendringer.

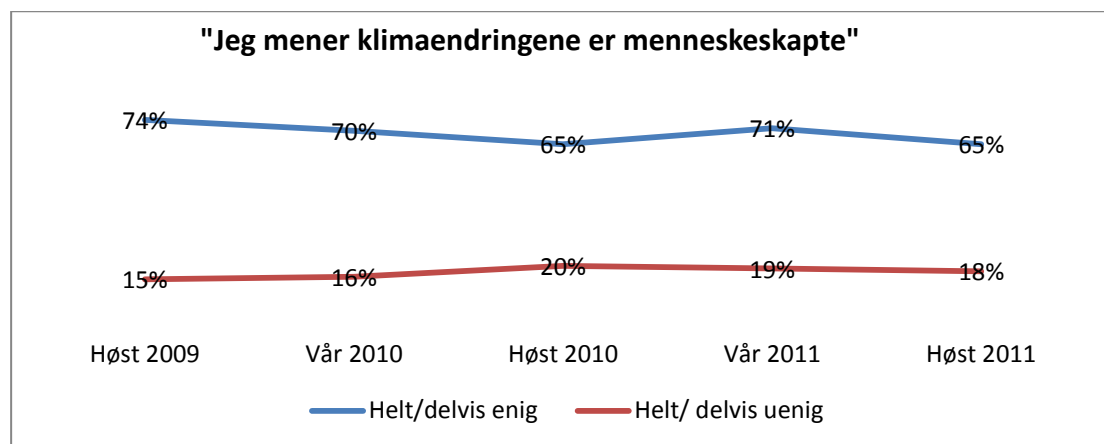
Tabell 1-2: Demografisk profil av respondentene i spørreundersøkelsen, inkludert selvevaluert kunnskap om klimaendringer, prosent.

N= 1532	
Personlig inntekt	
Under 200 000 kr	16.9
200 000 – 299 999 kr	17.0
300 000 – 399 000 kr	24.7
400 000 – 599 999 kr	26.2
600 000 – 799 999 kr	6.0
800 000 eller mer	2.4
Ønsker ikke å svare	6.8
Politisk tilhørighet	
Arbeiderpartiet	28.9
Fremskrittspartiet	15.7
Høyre	14.7
Kristelig Folkeparti	3.5
Senterpartiet	4.0
Sosialistisk Venstreparti	6.8
Venstre	5.1
Andre partier og lister/ vil ikke oppgi parti	10,8
Husker ikke/ vet ikke/ stemte ikke/ hadde ikke stemmerett	10,4
Utdanning	
Grunnskoleutdanning	7.0
Videregående utdanning	40.9
Fagutdanning/ yrkesutdanning / videregående yrkesfaglig	25.5
Universitets/ høgskoleutdanning med inntil 4 års varighet	18.4
Universitets/ høgskoleutdanning med mer enn 4 års varighet	8.2
Antall barn under 15 år i husholdningen	
Ingen	75.3
Ett	11.4
To	9.7
Tre eller flere	3.3
Selvevaluert kunnskap om klimaendringer	
Veldig dårlig	1.7
Ganske dårlig	12.7
Verken god eller dårlig	50.6
Ganske god	30.9
Veldig god	2.8
Vet ikke	1.1

2 Klima- og miljøholdninger

Det har tidligere blitt gjennomført flere undersøkelser om nordmenns holdninger til klimaendringer og klimapolitikk. Blant annet har TNS Gallup gjennomført «Klimabarometeret» to ganger i året siden 2007. I hver undersøkelse har TNS Gallup spurt respondentene om de mener at klimaendringene er menneskeskapte, og dette har fungert som et mål på nordmenns klimaskepsis. Figur 2-1 viser endringer i svargivning til påstanden «jeg mener klimaendringene er menneskeskapte» siden høsten 2009.

Figur 2-1: Endring i holdninger til klimaendringer fra 2009 til 2011 (TNS Gallup, 2012), prosent.

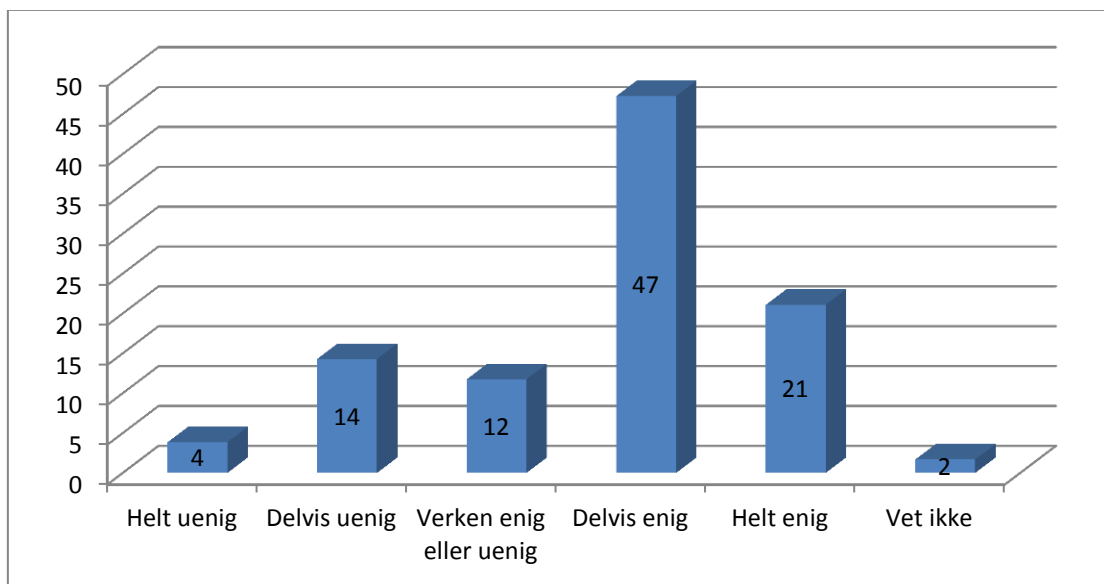

For og i større grad å kunne fange kompleksiteten i begrepet og fenomenet klimaskepsis valgte vi å inkludere flere indikatorer på klimaskepsis i denne undersøkelsen. Disse resultatene danner grunnlaget for en nærmere undersøkelse av klimaskepsis (Austgulen og Stø, upublisert).

2.1 Holdninger til klimaendringer

For å undersøke nordmenns holdninger til klimaendringer dypere enn det som er gjort tidligere ble respondentene i denne undersøkelsen bedt om å oppgi om de var enig eller uenig (på en fempunktsskala) i ti ulike påstander om klimaendringer. Som illustrert i tabell 2-1 svarte 68,4 prosent svarte at de var helt eller delvis enig i at klimaendringer i stor grad er menneskeskapte. Sammenlignet med TNS Gallups undersøkelse som ble gjennomført i samme tidsrom er det noen flere respondenter som svarer at klimaendringene er menneskeskapte.

Tabell 2-1: «Klimaendringer er i stor grad menneskeskapte», prosent.

I Tabell 2-2 vises en oversikt over respondentenes svargiving til de følgende ni spørsmål om deres holdninger til klimaendringer. Svarkategoriene helt og delvis enig samt helt og delvis uenig er slått sammen, mens svaralternativet «vet ikke» ikke vises i denne tabellen. Svargivingen er oppgitt i prosent, og totalsummen ekskluderer respondenter som har svart «vet ikke» eller har valgt og ikke svare.

Tabell 2-2: Oversikt over svargiving til indikatorer for klimaskepsis, vises i prosent.

	Delvis/helt uenig	Verken enig eller uenig	Delvis/helt enig	Total
Klimaendringer er kun naturlige variasjoner i jordens temperatur	38,5	15,6	42,4	96,5
Klimaendringer blir gitt for mye oppmerksomhet	51,6	17,7	29,4	98,6
Det er for tidlig å si om klimaendringer representerer et problem	48,1	16,5	32,1	96,7
Flommer og hetebølger øker ikke i omfang, det er bare media som rapporterer mer om det	51,5	18,7	23,7	93,9
Påstander om at menneskelig aktivitet endrer klimaet er overdrevet	48,6	16,8	31,1	96,5
Vi vet i dag nok til å kunne si at klimaendringer er et problem	11,6	11,4	74,5	97,4
Jeg er sikker på at klimaendringer forekommer	4,8	9,8	82,6	97,1
Bevisgrunnlaget for at klimaet endrer seg er til å stole på	15,1	20,9	58,6	94,6
Jeg er bekymret for konsekvensene klimaendringer kan få for oss mennesker	15	18,3	64,4	97,7
Vi kan ikke vente til vitenskapen er 100 prosent sikker før vi setter i gang tiltak for å redusere klimaendringer	11,5	16,3	68,7	96,5

Til tross for at 68,4 prosent av respondentene er enig i at klimaendringene i stor grad menneskeskapte, oppgir 42,4 prosent at de er helt eller delvis enig i at klimaendringene kun er naturlige variasjoner i jordens temperatur. På samme måte oppgir 32,1 prosent at «det er for tidlig å si om klimaendringene representerer et problem», og 31,1 prosent er helt eller delvis uenig i at «påstander om at menneskelig aktivitet endrer klimaet er overdrevet». Nesten 30 prosent er helt eller delvis enig i at «klimaendringer blir gitt for mye oppmerksomhet. Disse

resultatene tyder på at det er en kjerne på ca. 30 prosent av respondentene som til en viss grad er usikker på både årsakene til klimaendringer og alvorlighetsgraden til klimaendringer. På den andre siden bekrefter de videre resultatene at majoriteten av den norske befolkningen mener at klimaendringene forekommer. Hele 82,6 prosent sier at de er helt eller delvis enig i påstanden «jeg er sikker på at klimaendringene forekommer». En noe lavere andel er bekymret for konsekvensene klimaendringer kan få for oss mennesker, mens nesten 70 prosent av respondentene er helt eller delvis enig i at «vi ikke kan vente til vitenskapen er 100 prosent sikker før vi setter i gang tiltak for å redusere klimaendringer». Den siste påstanden kan tolkes som en operasjonisering av føre-var-prinsippet.

2.2 Miljøholdninger

I samfunnsfaglig miljøforskning beskriver man ofte respondenter ved hjelp av holdningsmønstre og natursyn (Bjerke m.fl. 2006). I denne undersøkelsen inkluderte vi en serie spørsmål som måler respondentenes generelle miljøholdninger. Dette er grunnleggende og generelle holdninger som ikke er knyttet til et spesielt tema eller område, som for eksempel klimaendringer. Det er ofte sammenheng mellom generelle holdninger som miljøholdninger og skalt objekt-spesifikke holdninger som holdninger til klimaendringer, men det er ikke alltid slik, og sammenhengene kan variere mellom ulike typer respondenter. Grunnlaget for å inkludere generelle miljøholdninger i denne undersøkelsen var at det kan benyttes for å si noe om i hvilken grad generell miljøorientering kan påvirke holdning til klimaendringer. Vi har brukt en kortversjon av et standardisert måleinstrument kalt NEP-skalaen (New Environmental Paradigm) som opprinnelig er utarbeidet av Riley Dunlap og kolleger (2000). NEP-skalaen er konstruert for å måle miljøholdninger blant befolkningen ved hjelp av ett sett med påstander. Respondentene blir bedt om å indikere hvor enig eller uenig de er i påstanden, og svarene på disse påstandene kan brukes til å konstruere ulike statistiske mål på miljøverdier. I følge Anderson (2011) blir denne skalaen betraktet som et mål på «environmental world view or paradigm». I tabell 2-3 vises gjennomsnittskårene for hver påstand som ble inkludert i undersøkelsen. Skalaen går fra 1 til 5 hvor 1 er helt uenig og 5 er helt enig. Disse dataene kan brukes videre for å evaluere om det er forskjell i NEP-skåre for ulike grupper, og for å måle om respondenters miljøverdier kan bidra til å forklare andre holdninger.

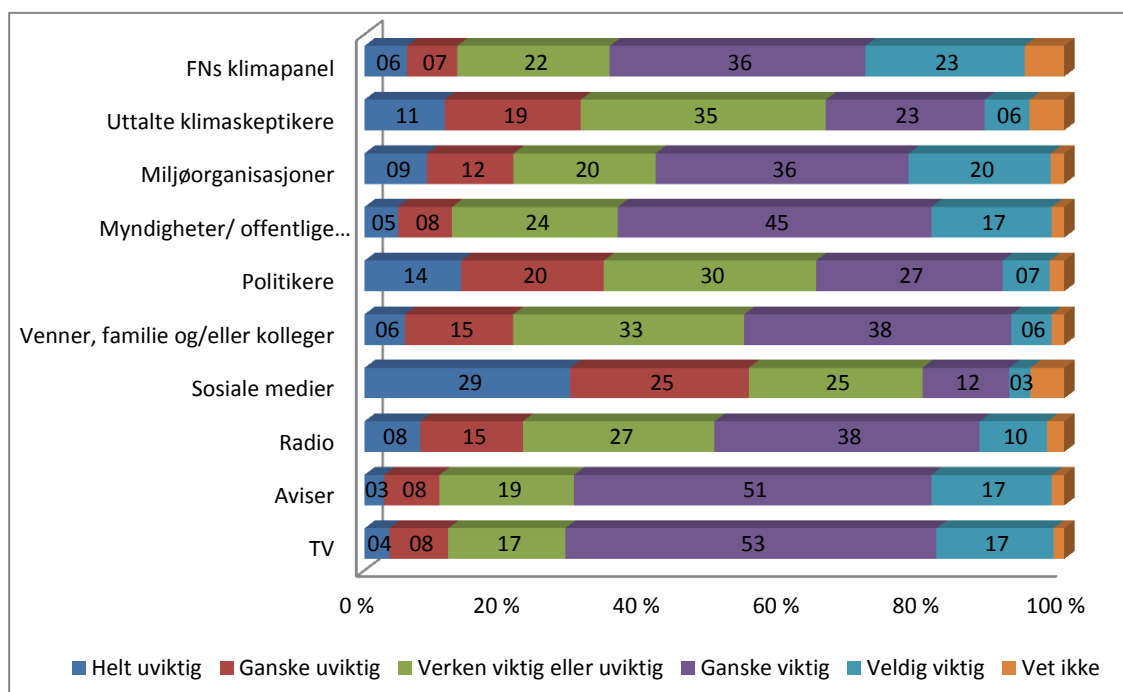
Tabell 2-3: Tabell 1. Respondentenes holdninger til ulike påstander i miljøholdningsskalaen. Gjennomsnittskår er målt på en skala fra 1= helt uenig til 5= helt enig.

	N	Gj.sni. NEP-skala
Mennesket har rett til å bestemme over resten av naturen	1532	2,58
Vi nærmer oss grensen for antallet mennesker jordkloden kan tåle	1532	3,97
Planter og dyr har lite stor rett som mennesker til å leve	1532	4,17
Balansen i naturen er veldig skjør og forstyrres lett	1532	4,17
Naturen er sterk nok til å stå i mot påvirkningen fra moderne industrialiserte nasjoner	1532	2,43
Jorden har mer enn nok naturressurser dersom vi bare lærer å utvinne dem	1442	3,49

3 Informasjonskanaler

For å skape et best mulig bilde av hva som former og påvirker befolkningens holdninger til klimaendringer, og gjennom hvilke kanaler det er mulig å påvirke respondenter, inkluderte vi spørsmål om hvilke informasjonskanaler som var viktig for respondentene når de søker informasjon om klimaendringer. Respondentene ble bedt om å rangere (på en skala fra 1=helt uviktig til 5= veldig viktig) hvor viktig eller uviktig 10 ulike informasjonskanaler er for dem når de søker informasjon om klimaendringer. Resultatene er oppsummert i tabell 3-1.

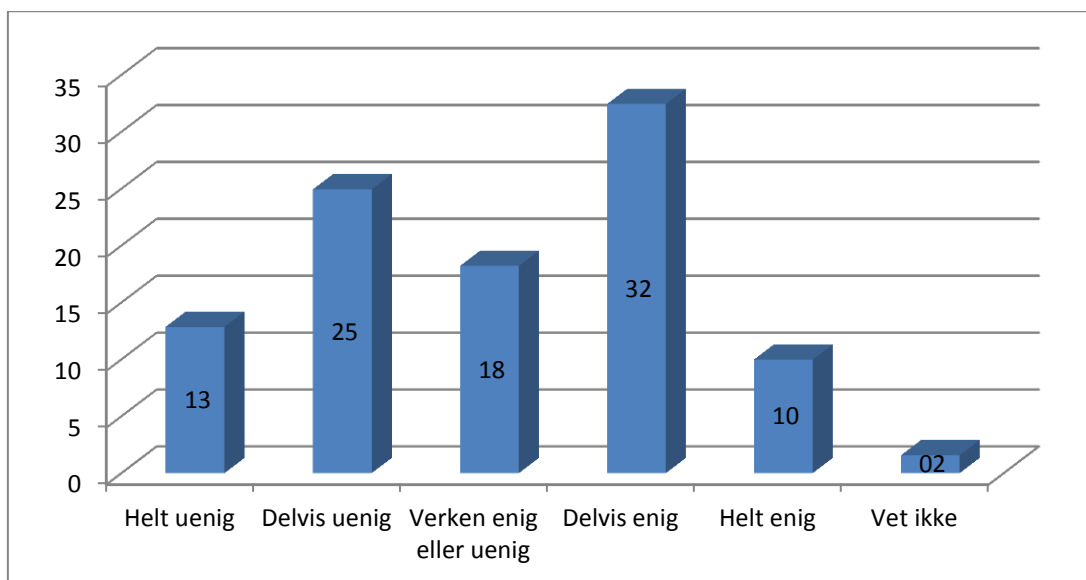
Tabell 3-1: «Hvor viktige eller uviktige er de følgende informasjonskanalene for deg når du søker informasjon om global oppvarming eller klimaendringer?», prosent.

Resultatene viser, ikke uventet, at mediene fremstår som de viktigste informasjonskanalene, da spesielt TV og Aviser. Videre svarer 61,8 prosent at myndigheter og offentlige informasjonskampanjer er ganske eller veldig viktige informasjonskilder for dem. Samtidig svarer kun 33,3 prosent at politikere er ganske eller veldig viktige kilder til informasjon. Informasjonskildene som respondentene oppgir som minst viktige er sosiale medier og uttalte klimaskeptikere. I videre analyser av disse dataene er det viktig å skille mellom de ulike typene informasjonskanaler. Mange av respondentene vil mest sannsynlig få sin informasjon om FNs klimapanel, miljøorganisasjoners og politikeres holdninger til klimaendringer gjennom andre kanaler som mediene. Hvordan de ulike informasjonskanalene blir rangert her kan imidlertid også si noe om tilliten en har til de ulike aktørene i klimadebatten. Tillit er tema for kapittel 4.

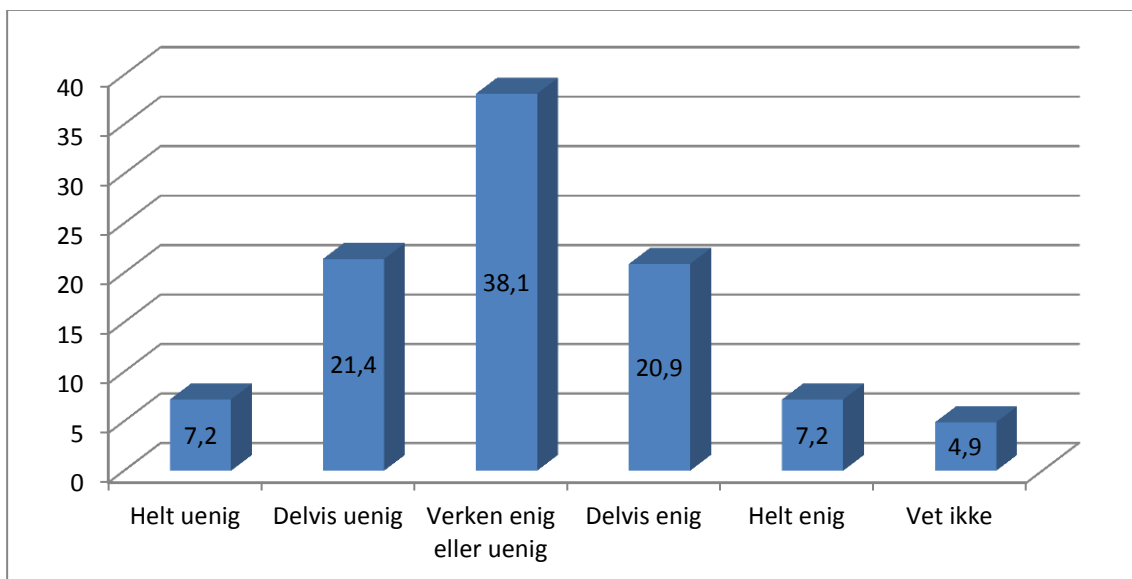
Tidligere studier har vist at respondenter i bl.a. England hevder at klimaendringene er overdrevet i mediene, og at det eksisterer en såkalt «media alarmism» (O'Neill og Nicholson-Cole i Whitmarsh 2011). Vi ønsket å undersøke om norske respondenter opplever at mediene overdriver alvorlighetsgraden ved klimaendringer, og inkluderte derfor følgende påstand hvor respondenten ble bedt om å oppgi hvor enig eller uenig de er på en skala fra 1 (helt uenig) til 5 (helt enig): «Generelt vil jeg si at alvorlighetsgraden ved klimaendringer blir overdrevet i nyhetene». Resultatene, som er oppsummert i tabell 3-2, viser at hele 42,4 prosent av de spurte er delvis eller helt enig i påstanden om at klimaendringene blir overdrevet i nyhetene. 37,8 prosent er delvis eller helt uenig i påstanden. Disse resultatene indikerer at det eksisterer en viss skepsis til medias dekning av klimaendringer til tross for at mediene oppgis å være den viktigste kilden til informasjon om klimaendringer.

Tabell 3-2: "Generelt vil jeg si at alvorlighetsgraden ved klimaendringer blir overdrevet i nyhetene", prosent.

Klimaskepsis og klimafornektelse har fått stor vitenskapelig oppmerksomhet internasjonalt de senere årene (Washington og Cook 2011; Oreskes og Conway 2010). Boykoff og Boykoff (2004) hevder at klimaskeptikere får for stor spalteplass i avisene på grunn av mediens balanseprinsipp, og vi ønsket å undersøke hvilke oppfatninger norske respondenter hadde om dette spørsmålet. Det er foreløpig gjort lite forskning på hvilken rolle såkalte klimaskeptikere har i den offentlige debatten i Norge, og i hvilke grad disse er aktører med stor påvirkningskraft. Nettopp denne manglende kunnskapen gjør det vanskelig å stille denne typen spørsmål i kvantitative undersøkelser, da vi vanskelig kan verifisere om respondenten kjenner til begrepet «klimaskepsis» generelt eller ulike klimaskeptiske grupperinger spesielt. Hvordan klimaskeptikere skal betegnes er i seg selv en stor debatt, men vi valgte her å bruke betegnelsen «klimaskeptikere» da det synes å være den mest vanlige betegnelsen på folk som hevder at klimaendringene ikke er menneskeskapt, ikke er reelle eller at de ikke utgjør en trussel. Det kan imidlertid tenkes at det likevel hersker en viss usikkerhet om dette begrepet, noe det er viktig å ta hensyn til ved videre analyser av datamaterialet. Resultatene, som vises i tabell 3-3, viser at mange respondenter ikke hadde en sterk mening om dette spørsmålet da hele 38 prosent svarte at de var verken enig eller uenig i påstanden «generelt vil jeg si at mediene gir for stor plass til argumentasjon fra klimaskeptikere. Dette kan indikere at mange respondenter ikke har lagt merke til såkalte klimaskeptikere i media.

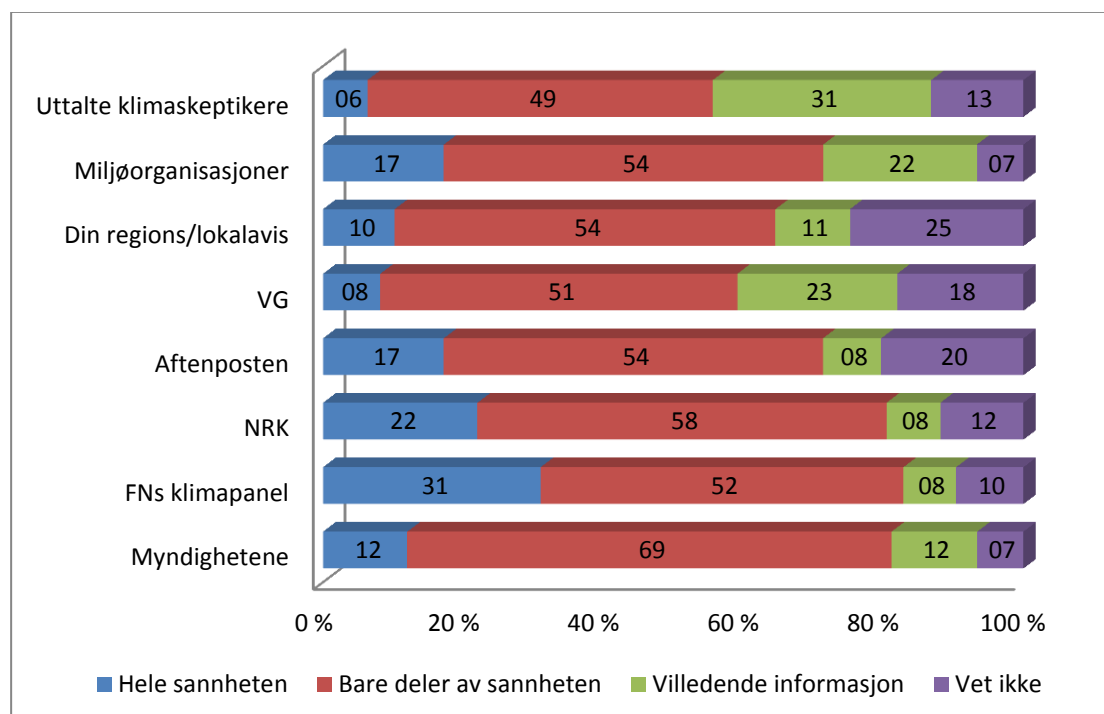
Tabell 3-3: "Generelt vil jeg si at mediene gir for stor plass til argumentasjon fra klimaskeptikere", prosent.

4 Tillit til aktører i klimadebatten

Videre ønsket vi å undersøke hvordan respondentene vurderte sin tillit til ulike aktører i klimadebatten. Vi valgte noen av de samme aktørene som da vi undersøkte respondentenes bruk av informasjonskanaler. For å måle tillit stilte vi respondentene følgende spørsmål: «Når det gjelder informasjon om global oppvarming eller klimaendringer, tror du de følgende aktørene forsøker å gi deg hele sannheten, bare deler av sannheten eller gir de deg villedende informasjon?». Resultatene, som er vist i tabell 4-1, viser at aktøren som har høyest tillit blant respondentene er FNs klimapanel. 31 prosent av respondentene svarte at FNs klimapanel forsøker å gi deg hele sannheten, 51,7 prosent svarte at de forsøker å gi bare deler av sannheten, mens kun 7,5 prosent mente at FNs klimapanel forsøkte å gi villedende informasjon. Videre viser resultatene at NRK og myndighetene også har høy grad av tillit blant befolkningen, mens uttalte klimaskeptikere, miljøorganisasjoner og avisen VG har lavest tillit blant befolkningen.

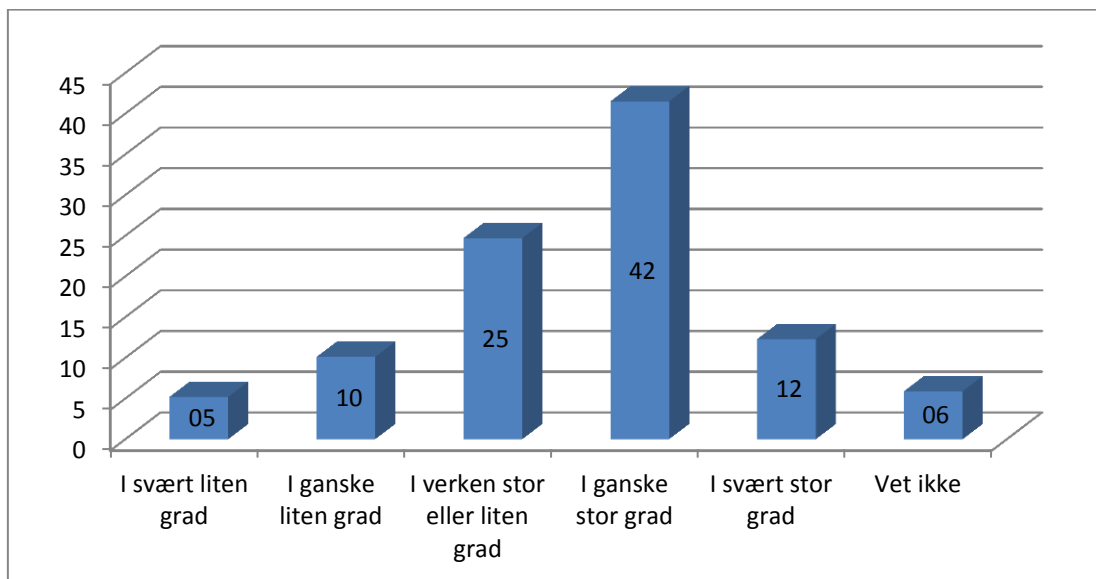
Tabell 4-1: «Når det gjelder informasjon om global oppvarming eller klimaendringer, tror du de følgende aktørene forsøker å gi deg hele sannheten, bare deler av sannheten eller gir de deg villedende informasjon?», prosent.

I slutten av 2009 ble FNs klimapanel anklaget for blant annet å ha manipulert data, holdt tilbake vitenskapelig informasjon og forsøkt å hindre publisering av vitenskapelige artikler med avvikende synspunkter (Washington og Cook 2011), og FNs klimapanelers troverdighet ble satt på prøve. Resultater fra TNS Gallups klimabarometer viser at folk har vesentlig lavere tillit til

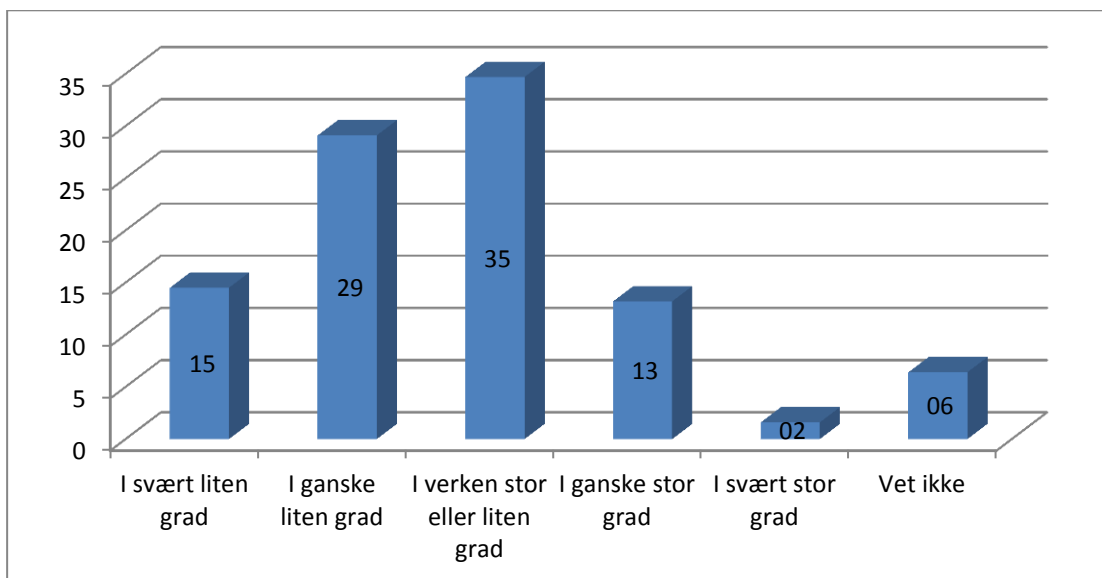
klimaforskning enn andre forskningstema (TNS Gallup 2012). For å undersøke respondentenes tillit til FNs klimapanel og klimaforskningen spesielt inkluderte vi følgende spørsmål i undersøkelsen: «FNs klimapanel (IPCC), som jevnlig publiserer rapporter om klimaendringer, er satt sammen av forskere og eksperter fra hele verden. I hvilken grad har du tillit til konklusjonene fra FNs klimapanel?». Resultatene, som vises i tabell 4-2, viser at 53,8 prosent oppgir at de har ganske eller svært høy tillit til FNs klimapanel. Basert på dette spørsmålet synes dermed tilliten til FNs klimapanel å være lavere enn om en baserer seg på det forrige spørsmålet om tillit ulike informasjonskilder, deriblant til FNs klimapanel.

Tabell 4-2: "FNs klimapanel (IPCC), som jevnlig publiserer rapporter om klimaendringer, er satt sammen av forskere og eksperter fra hele verden. I hvilken grad har du tillit til konklusjonene fra FNs klimapanel?", prosent.

Til sist valgte vi å inkludere et spørsmål om respondentenes tillit til uttalte klimaskeptikere spesielt og spurte: «I hvilken grad mener du at vi kan stole på informasjon vi får fra klimaskeptikere som argumenterer for at klimaendringer ikke er menneskeskapte?». Resultatene, som illustreres i tabell 4-3, viser at hele 34,7 prosent svarte «i verken stor eller liten grad». At en såpass høy andel av respondentene plasserer seg midt på skalaen, på samme måte som i tabell 7, kan indikere at det eksisterer en usikkerhet blant respondentene om begrepet «klimaskeptikere».

Tabell 4-3: "I hvilken grad mener du at vi kan stole på informasjon vi får fra klimaskeptikere som argumenter for at klimaendringene ikke er menneskeskapt?", prosent.

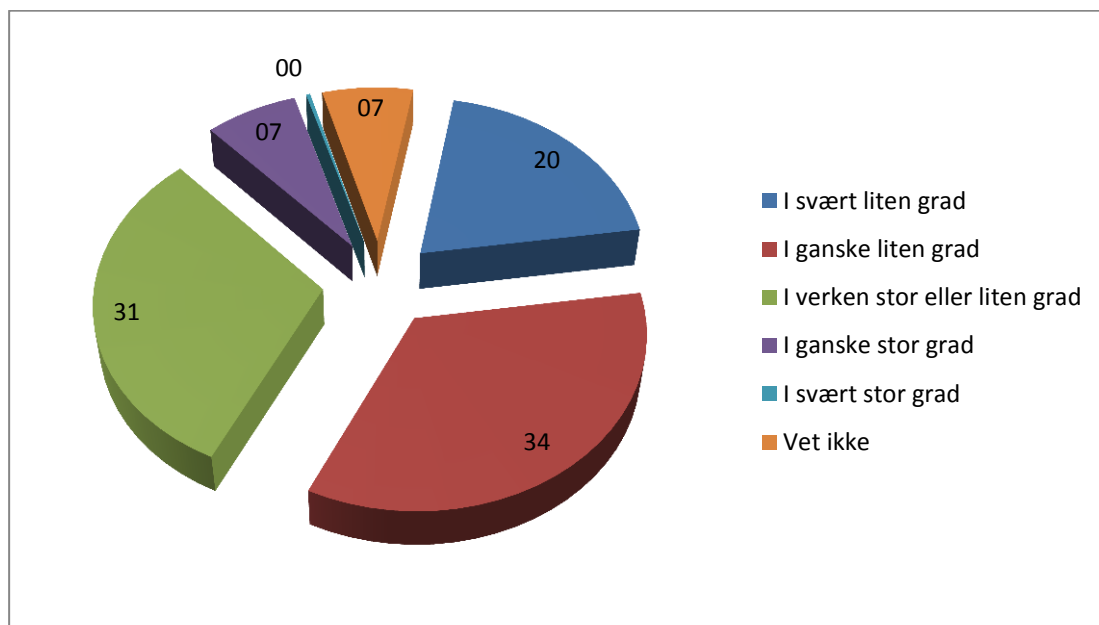
5 Norsk klimapolitikk

Denne undersøkelsen ble som nevnt gjennomført i november 2011, og resultatene av undersøkelsen om respondentenes holdninger til klimapolitikk må forstås i lys av viktige hendelser og mediebildet på det aktuelle tidspunktet. I november/desember 2011 ble det 17. partsmøtet under klimakonvensjonen (UNFCCC) avholdt i Durban, Sør-Afrika, mens FN's klimapanel (IPCC) lanserte en spesialrapport om klima og ekstremvær den 18. november.

5.1 Mål for klimapolitikken

I figur 5-1 illustreres resultatene av spørsmålet «i hvilken grad opplever du at myndighetene holder det de lover i klimaspørsmålet?». Respondentene ble også her bedt om å svare på en fempunkts skala fra 1 (i svært liten grad) til 5 (i svært stor grad). Over 50 prosent av respondentene svarte at myndighetene i ganske eller svært liten grad holder det de lover i klimaspørsmål, mens kun 7 prosent av de spurte mener at myndighetene «i ganske stor grad» holder det de lover.

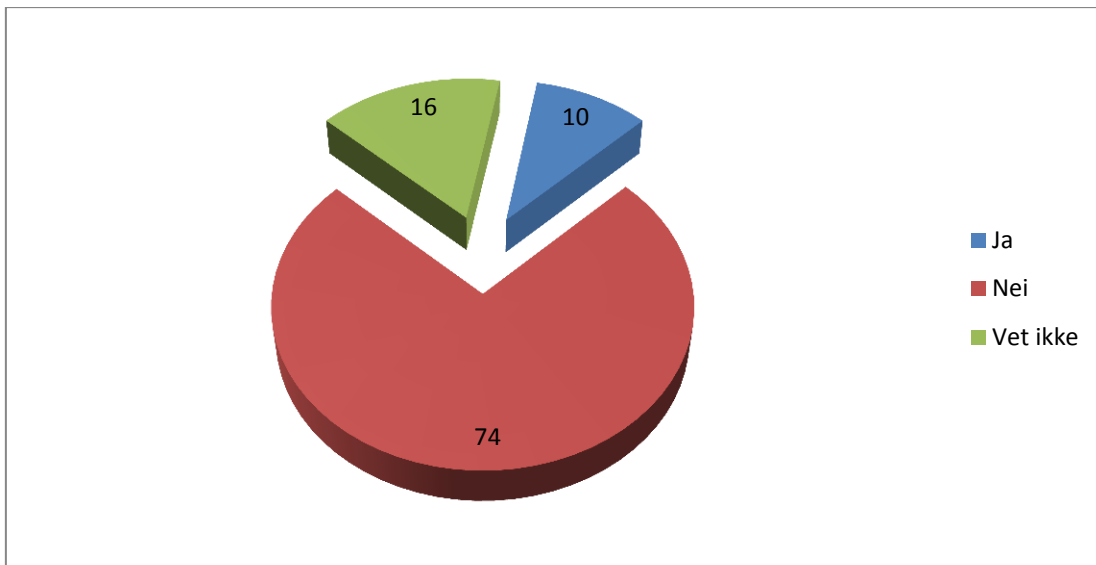
Figur 5-1: "I hvilken grad opplever du at myndighetene holder det de lover i klimaspørsmål?", prosent.

Videre ønsket vi å vite hva respondentene tenkte om fremtidig norsk klimapolitikk samt hvordan de vurderer realismen i eksisterende klimapolitikk. Vi stilte dermed følgende spørsmål: «Norske myndigheter har som mål å redusere de globale utslippene av klimagasser, tilsvarende 30 % av Norges utslipp i 1990, fram til 2020. Om lag to tredjedeler av kattene skal tas nasjonalt. Tror du norske myndigheter vil nå dette målet?». Resultatene, som vises i

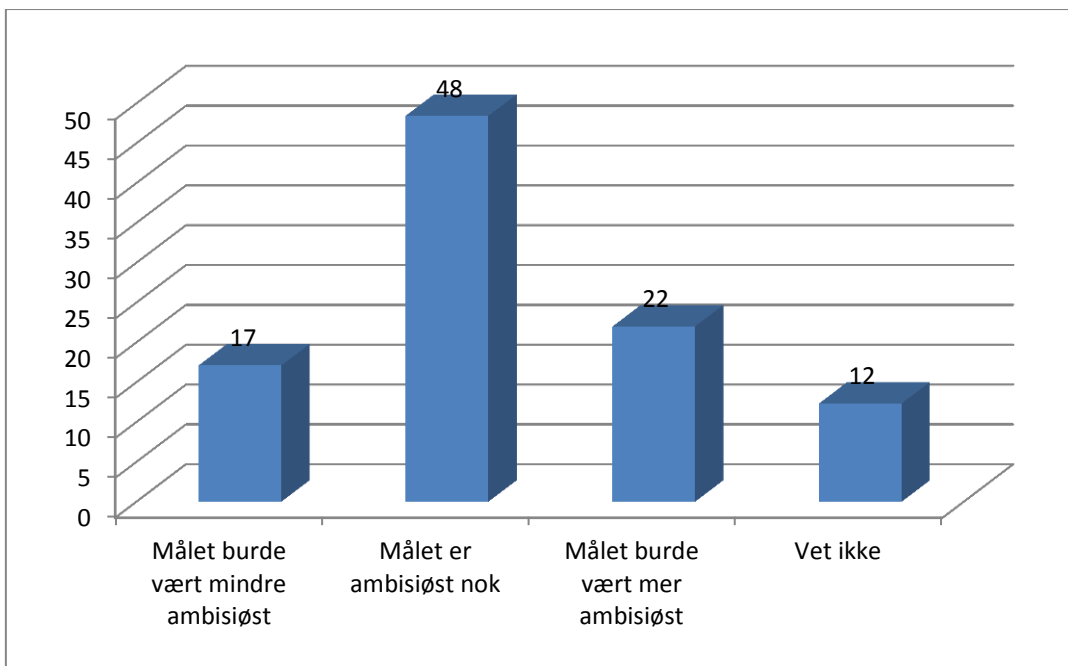
figur 5-2, viser en helt klar tendens. Hele 74 prosent av de spurte tror ikke myndighetene vil nå dette konkrete målet.

Figur 5-2: «Norske myndigheter har som mål å redusere de globale utslippene av klimagasser, tilsvarende 30 % av Norges utslipp i 1990, fram til 2020. Om lag to tredjedeler av kuttene skal tas nasjonalt. Tror du norske myndigheter vil nå dette målet?», prosent.

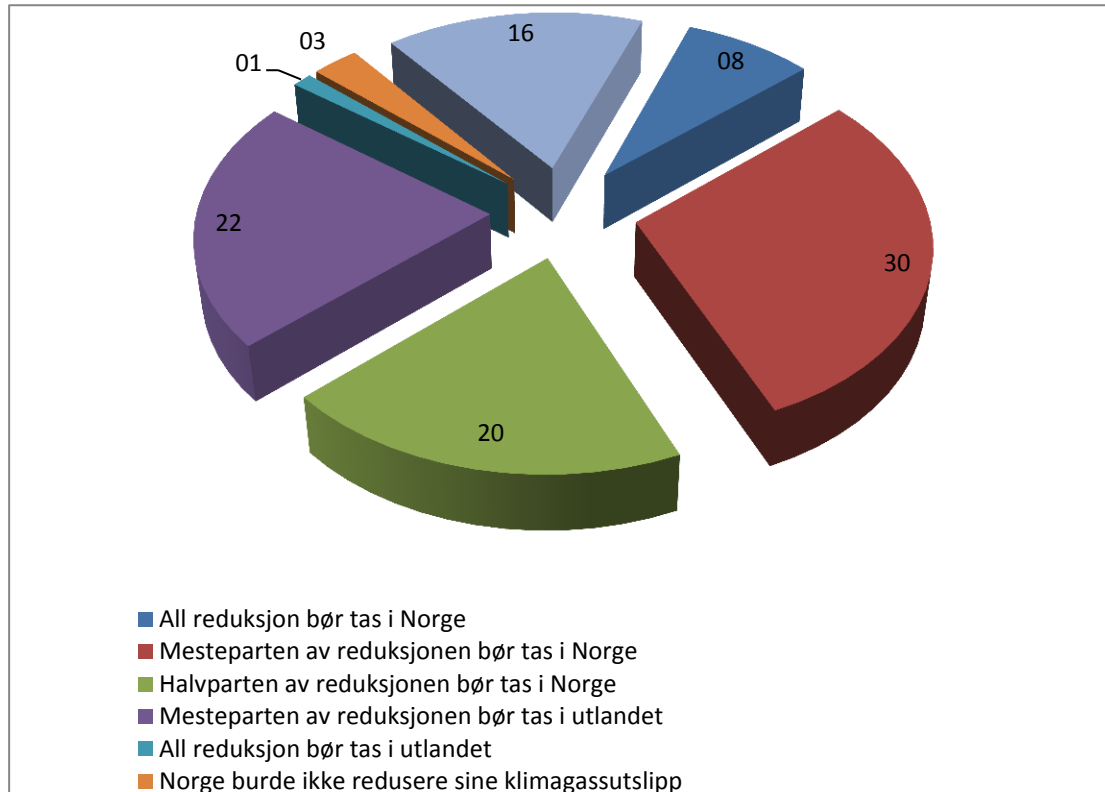
Tabell 5-1 viser at flertallet av de spurte mener at Norges klimamål er ambisiøst nok (48,4 prosent), mens 22 prosent mener at målet burde vært mer ambisiøst. 17 prosent av de spurte mener at målet burde vært mindre ambisiøst.

Tabell 5-1: "Er du fornøyd med Norges klimamål eller mener du at myndighetene burde ha hatt et mer eller mindre ambisiøst mål med tanke på reduksjon av klimagasser?", prosent.

Videre viser resultatene fra undersøkelsen at nesten 40 prosent av de spurte mener at enten all eller mesteparten av reduksjonen bør tas i Norge. Ca. 23 prosent mener på den andre siden at all eller mesteparten av reduksjonen bør tas i utlandet. Ca. 3 prosent av de spurte mener at Norge ikke burde redusere sine klimagassutslipp, mens hele 16 prosent oppgir at de ikke vet hva de mener om dette spørsmålet. Resultatene er illustrert i figur 5-3.

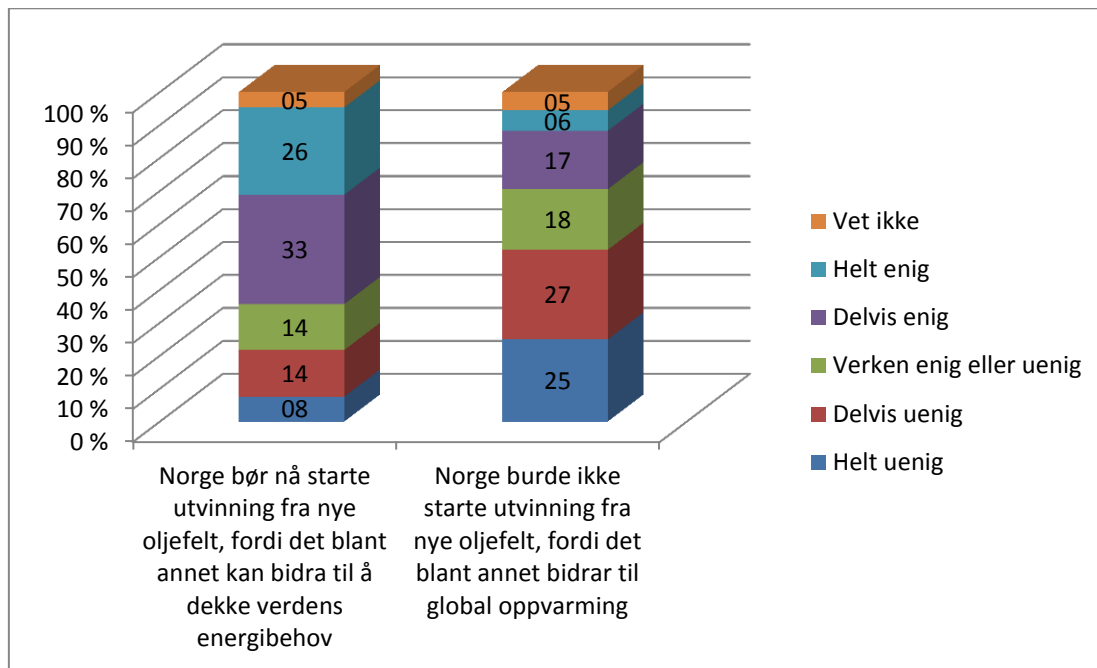
Figur 5-3: "Norske myndigheter ønsker også å oppfylle sine klimaforpliktelser ved å bidra til kutt i andre land gjennom grønne utviklingsmekanismer og kjøp av klimakvoter. Hvor mener du at utslippsreduksjonene bør tas?", prosent.

5.2 Spørsmålet om utvinning av nye oljefelt

Diskusjonen om Norges klimapolitikk har imidlertid ikke bare handlet om klimamål og hvor utslippene skal tas. En viktig del av Norges klimapolitikk er knyttet til oljeindustrien. Siden 2009 har det pågått en politisk debatt om det skal åpnes for oljeboring i Lofoten og Vesterålen. Analyser av mediedekningen av denne debatten viser at det i hovedsak har blitt konstruert to diskurser i debatten. På den ene siden argumenterer miljøvernere for at Norge *ikke bør* starte utvinning fra nye oljefelt, og da spesielt ikke i sårbare områder som Lofoten, fordi det blant annet bidrar til global oppvarming. På den andre siden argumenteres det for at Norge *bør* starte utvinning fra nye oljefelt, fordi det blant annet kan bidra til å dekke verdens energibehov. Et populært argument er at norsk oljeindustri er den reneste i verden, og at det derfor er bedre om oljen blir tatt opp her enn i andre land. I denne undersøkelsen ønsket vi å undersøke hvor respondentene plasserte seg selv innenfor disse diskursene, og spurte dem hvor enig eller uenig de var (på en skala fra 1=helt uenig til 5=helt enig) i to påstander som reflekterer disse diskursene. Resultatene vises i figur 5-4.

Figur 5-4: Diskurser om oljeutvinning og klimapolitikk.

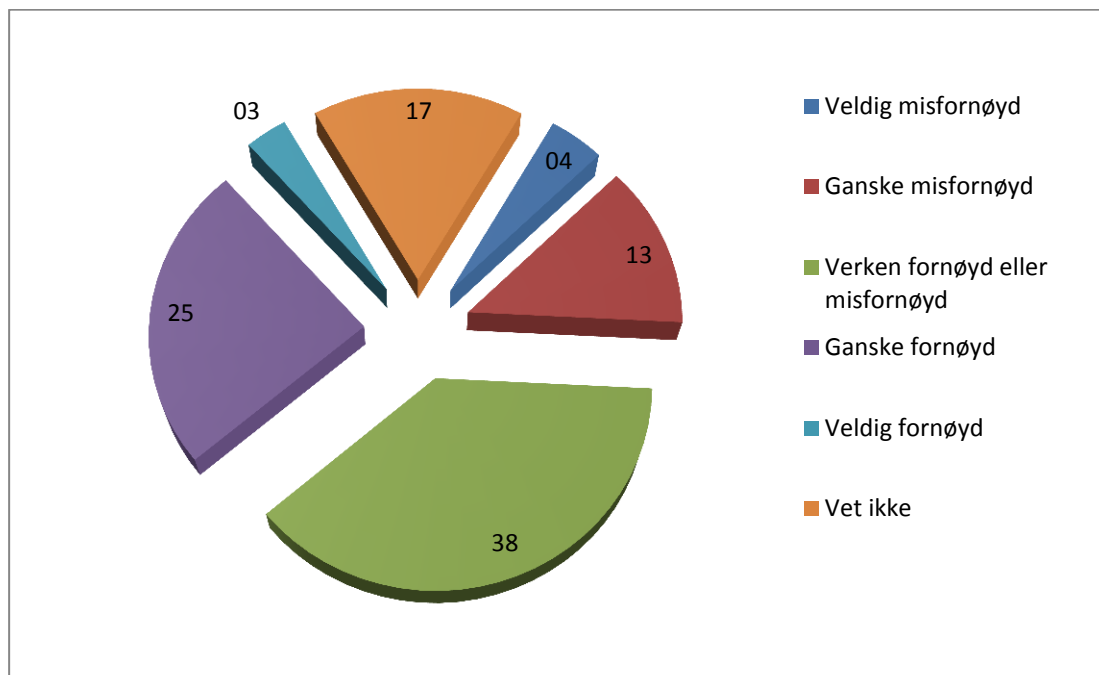
Resultatene viser at et flertall av respondentene er enig i at Norge bør starte utvinning fra nye oljefelt, fordi det blant annet kan bidra til å dekke verdens energibehov. Kun 21,7 prosent av de spurte er delvis eller helt uenig i denne påstanden. På den andre siden er 51,4 prosent av de spurte delvis eller helt uenig i påstanden om at Norge ikke bør starte utvinning fra nye oljefelt, fordi det blant annet bidrar til global oppvarming. 23,6 prosent av de spurte er delvis eller helt enig i denne påstanden.

Påstanden som ble presentert innledningsvis, «vi kan ikke vente til vitenskapen er 100 prosent sikker før vi setter i gang tiltak for å redusere klimaendringer», reflekterer i stor grad føre-var-prinsippet. Hele 68,7 prosent av de spurte oppga at de var enig i denne påstanden, og sett i lyd av dette svarmønsteret synes respondentenes oppfatning av spørsmålet om oljeboring i liten grad å være preget av føre-var-prinsippet. I en analyse av valgkampen og stortingsvalget i 2009, argumenterer Tjernshaugen (m.fl. 2011) for at risikoen for oljeutslipp ved oljeboring i nye områder, som preget valgkampen, i liten grad ble koblet til diskusjonen om klimapolitikk. Dette synes også å være tilfellet blant befolkningen i 2011.

5.3 Klimamål og bistandspolitikk

Det kan argumenteres for at Norsk bistandspolitikk i økende grad dreier seg om å forhindre klimaendringer, blant annet gjennom å forhindre avskoging, og om tilpasning til klimaendringer. Klimamålsetninger har i stor grad erstattet mottakerorientering, fattigdomsorientering og demokratistøtte som sentrale mål. I figur 5-5 vises en oversikt over hva respondentene synes om denne endringen.

Figur 5-5: Klimamålsetninger og bistandspolitikk, prosent.

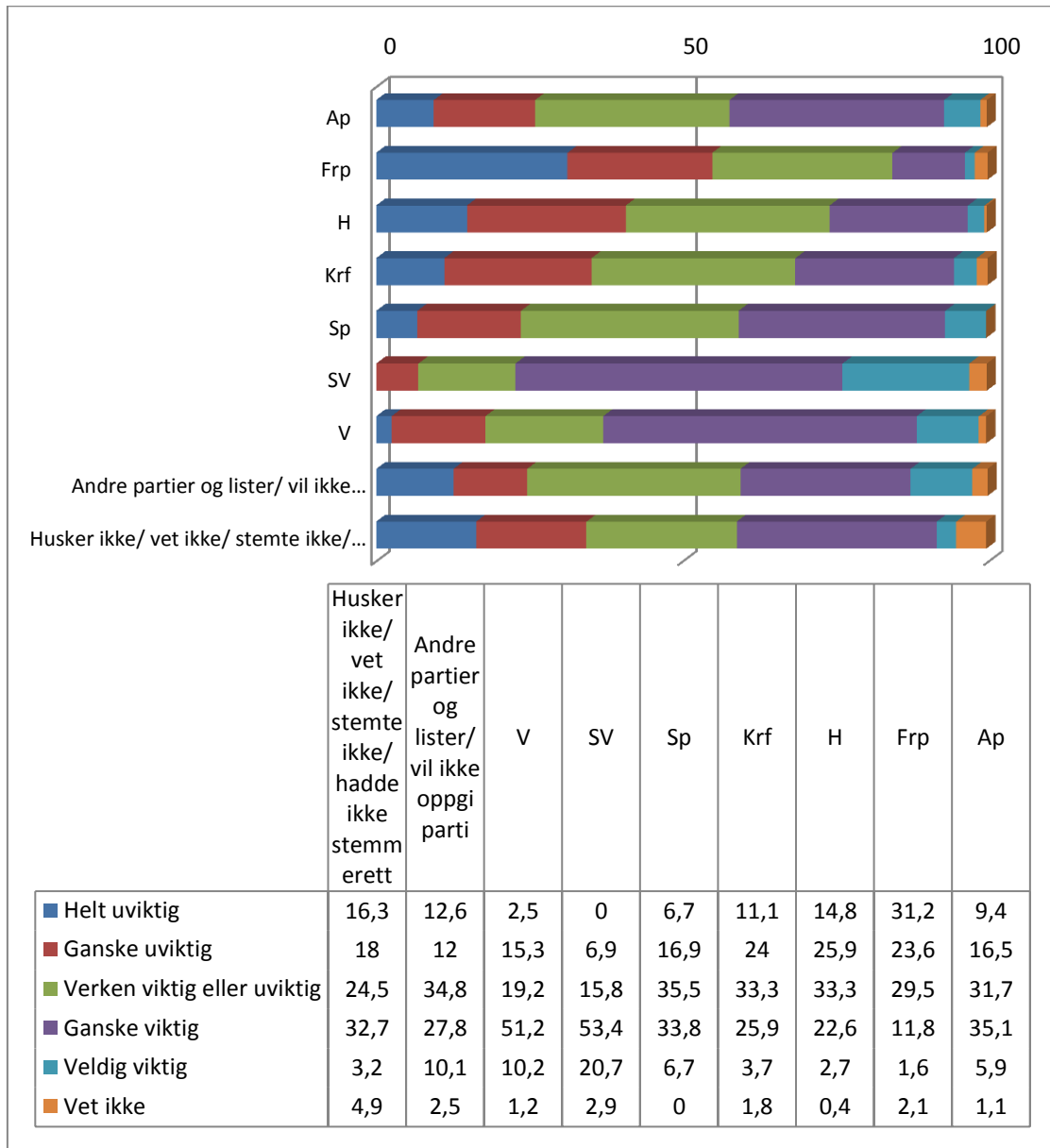

Resultatene viser at en stor andel, nesten 38 prosent, av respondentene oppgir at de verken er fornøyd eller misfornøyd med endringen, og nesten 17 prosent oppgir at de ikke vet. Disse resultatene indikerer at flere respondenter kan ha hatt vanskelig for å forstå spørsmålet, men det kan også bety at det er mange som ikke har en mening om saken. Det er viktig å ta hensyn til at mange respondenter har valgt å plassere seg midt på skalaen og i «vet ikke» kategorien ved videre analyser av resultatene.

5.4 Klimaspørsmålets betydning ved valg

I følge Tjernshaugen (m.fl 2011) var valgkampen i 2009 preget av en «moderat grønn bølge» og miljøspørsmålet stod høyere på dagsordenen enn ved noe stortingsvalg siden 1989. Vi spurte respondentene hvor viktig klima var for dem da de stemte ved forrige stortingsvalg. Resultatene vises i tabell 5-2 krysstabulert med hvilket parti respondenten oppga at de stemte på ved det samme valget. Resultatene viser at for respondenter som oppgir at de stemte Sosialistisk Venstreparti eller Venstre, oppga henholdsvis 74,3 prosent og 61,6 prosent at klima var ganske eller veldig viktig. På den andre siden av skalaen finner vi Fremskrittspartiet og Høyre, hvor henholdsvis 13,5 prosent og 25,5 prosent oppga at klima var viktig. Disse resultatene bekrefter mønsteret som er kjent fra tidligere studier av klimaspørsmålets plass i det norske partilandskapet.

Tabell 5-2: "Stemte du ved Stortingsvalget i 2009, og hvor viktig eller uviktig var klima for deg da du stemte?" krysstabulert med "Hvilket parti stemte du på ved sist stortingsvalg?", prosent.

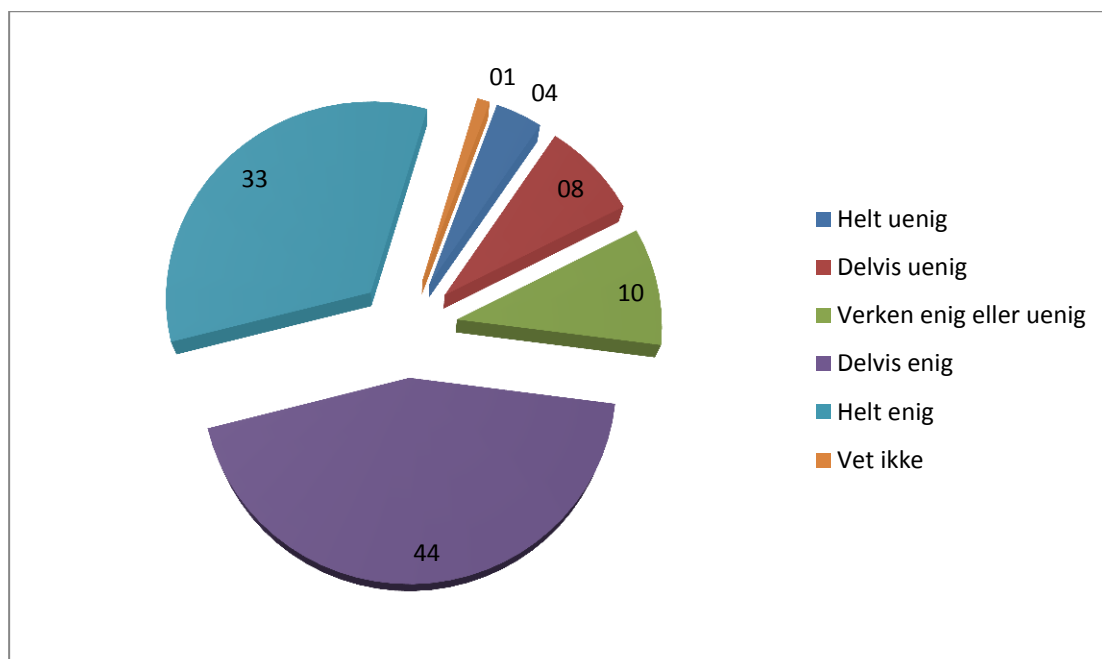

6 Forbruk

Et siste mål med undersøkelsen var å få kunnskap om respondentenes holdning til forbrukerens rolle med tanke på klimaendringer, og om respondentene oppgir å gjennomføre endringer i eget forbruksmønster av hensyn til miljø.

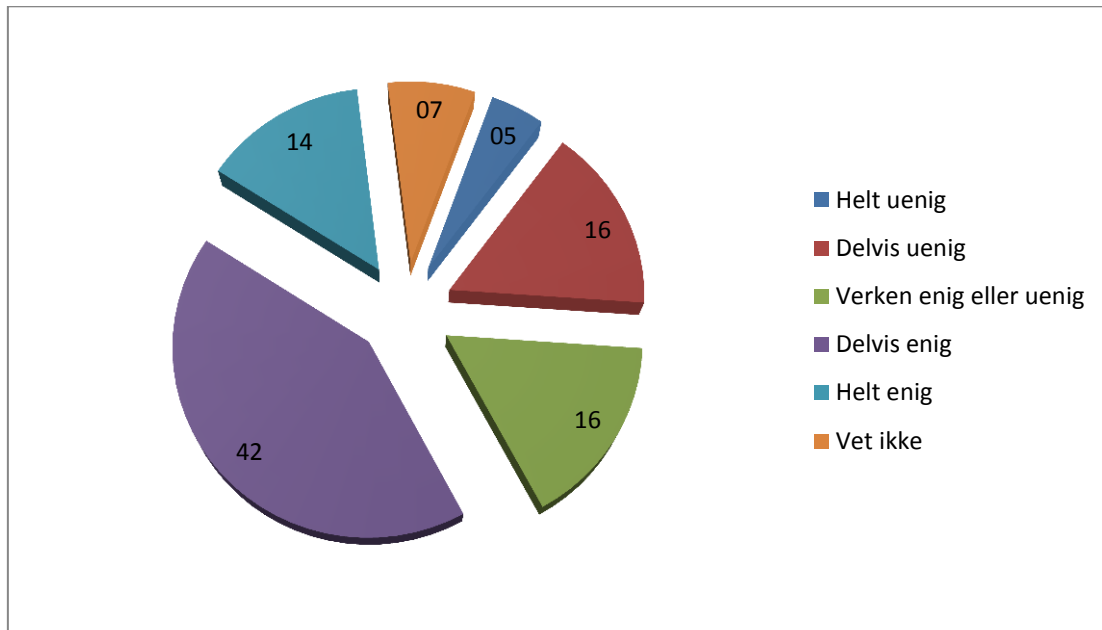
En helt klar majoritet av respondentene mener at den enkelte forbruker kan bidra til å redusere klimaendringer. Som vist i figur 6-1 svarer hele 77,4 prosent av de spurte at de er delvis eller helt enig i påstanden om at den enkelte forbruker kan bidra til å redusere klimaendringene. Det er imidlertid vanskelig å si noe om respondentenes oppfatning om *hvor mye* den enkelte kan bidra. At en høy andel sier at forbrukeren kan bidra indikerer imidlertid en oppfatning om at forbrukeren også har et ansvar for å redusere klimaendringer.

Figur 6-1: «Jeg tror den enkelte forbruker kan bidra til å redusere klimaendringer», prosent.

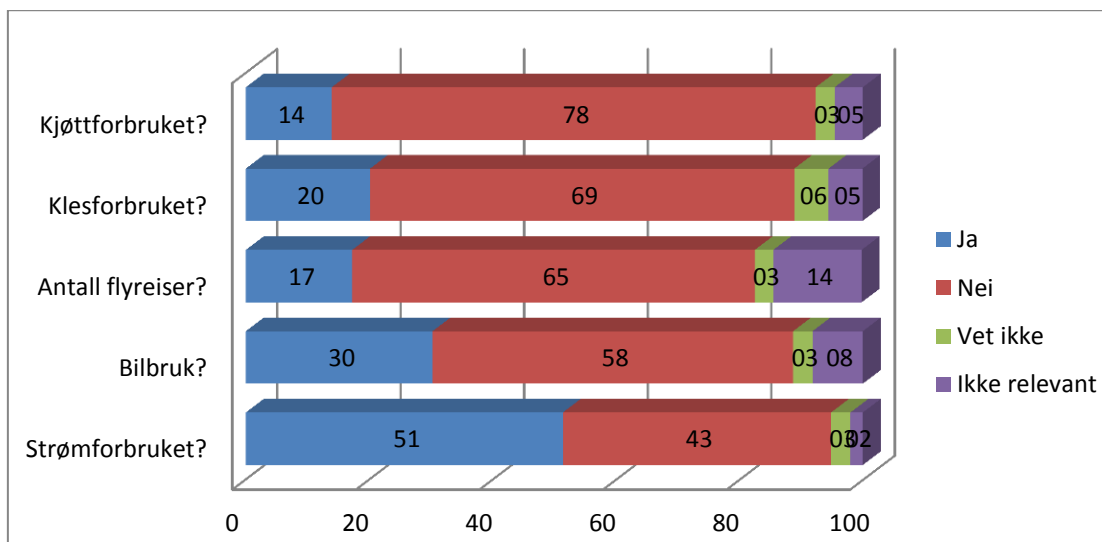
På den andre siden viser figur 6-2 at et flertall av de spurte er delvis eller helt enig i at «ny teknologi vil begrense klimaendringene uten at det fører til store forandringer i vårt levesett». 20,4 prosent av de spurte er delvis eller helt uenig i denne påstanden. Denne teknologioptimismen blant befolkningen indikerer en holdning om at ens eget forbruksmønster ikke nødvendigvis trenger å bli påvirket av klimaendringene.

Figur 6-2: "Ny teknologi vil begrense klimaendringene uten at det fører til store forandringer i vårt leveste", prosent.

Helt til sist har vi spurt respondentene om de har latt sitt eget forbruksmønster bli påvirket av miljøproblemer, resultatene er oppsummert i tabell 6-1. Hele 51 prosent av de spurte hevder at de har redusert strømforbruket på grunn av miljøproblemer, 30 prosent svarer at de har redusert bilbruken og 20 prosent hevder at de har redusert sitt klesforbruk. Foruten strømforbruket svarer imidlertid flertallet at de ikke har endret sitt forbruk på grunn av miljøproblemer. Vi vet at strømforbruket i Norge har gått ned de senere årene, men det er grunn til å tro at det er andre årsaker til denne forbruksreduksjonen enn miljøkonsekvensene ved strømforbruk (Heidenstrøm 2010; Hille m.fl. 2011).

Tabell 6-1: "Har miljøproblemer fått deg til å redusere...", prosent.

Litteratur

- Anderson, M. W. (2011). New Ecological Paradigm (NEP) Scale. I: Spellerberg, I. (red.), *Berkshire Encyclopedia of Sustainability 6/10, Measurement, Indicators, and Research Methods for Sustainability*: 260-262. Great Barrington: Berkshire Publishing.
- Austgulen, Marthe og Eivind Stø. (upublisert). Norsk klimaskepsis, en holdningsundersøkelse.
- Bjerke, T., Thrane, C & Kleiven, J. (2006). Outdoor recreation interests and environmental attitudes in Norway. *Managing leisure* (11): 116-128.
- Boykoff, M. T., Boykoff, J. M. (2004). Balance as bias: global warming and the US prestige press. *Global Environmental Change*, 14, 125-136
- Dunlap, R., Van Liere, K. D., Mertig, A. G., og Jones, R. E. (2000). Measuring Endorsement of the New Ecological Paradigm: A Revised NEP Scale. *Journal of Social Issues*, 56(3), 425-442.
- Heidenstrøm, N. (2010). *A Secret Success?*. SIFO, prosjektnotat no. 6. 2010.
- Hille, J., Simonsen, M. og Aall, C. (2011). *Trender og drivere for energibruk i Norske husholdninger*. Rapport til NVE, Vestlandsforskning rapport 13/2011.
- Oreskes, N., Conway, E. M. (2010). *Merchants of Doubt*. New York: Bloomsbury Press.
- Tjernshaugen, A., Aardal, B., Gullberg, A. T. (2011). Det første klimavalget? Miljø- og klimaspørsmålenes plass ved valget i 2009. I: Aardal, B. (red.), *Det politiske landskap. En studie av stortingsvalget 2009*: 331-362. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- TNS Gallup. (2011). *Teknisk Rapport. Holdninger til klimaendringer, Climate Crossroads*.
- TNS Gallup. (2012). TNS Gallups Klimabarometer 2011. Presentasjon hentet fra: <http://www.tns-gallup.no/?aid=9075372&archive=true&nid=9100587>
- Washington, H., Cook, J. (2011). *Climate Change Denial, Heads in the Sand*. London, Washington D.C: Earthscan.
- Whitmarsh, L. (2011). Scepticism and uncertainty about climate change: Dimensions, determinant and change over time. *Global Environmental Change* 21, 690-700.

	Helt uviktig (1)	Ganske uviktig (2)	Verken viktig eller uviktig (3)	Ganske viktig (4)	Veldig viktig (5)	Vet ikke (6)	Ubesvart (9)
FNs klimapanel (IPCC) (10)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q4 - Når det gjelder informasjon om global oppvarming eller klimaendringer, tror du de følgende aktørene forsøker å gi deg hele sannheten, bare deler av sannheten eller gir de deg villedende informasjon?

TILLIT De neste spørsmålene handler om din tillit til ulike aktører i den norske klimadebatten. Når det gjelder informasjon om global oppvarming eller klimaendringer, tror du de følgende aktørene forsøker å gi deg hele sannheten, bare deler av sannheten eller gir de deg villedende informasjon?

	Hele sannheten (1)	Bare deler av sannheten (2)	Villedende informasjon (3)	Vet ikke (4)	Ubesvart (9)
Myndighetene (1)	☐	☐	☐	☐	☐
FNs klimapanel (IPCC) (2)	☐	☐	☐	☐	☐
NRK (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Aftenposten (4)	☐	☐	☐	☐	☐
VG (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Din regions-/lokalavis (6)	☐	☐	☐	☐	☐
Miljøorganisasjoner (7)	☐	☐	☐	☐	☐
Uttalte klimaskeptikere (8)	☐	☐	☐	☐	☐

q5 - I hvilken grad opplever du at myndighetene holder det de lover i klimaspørsmål?

I hvilken grad opplever du at myndighetene holder det de lover i klimaspørsmål?

- I svært liten grad (1)
- I ganske liten grad (2)
- I verken stor eller liten grad (3)
- I ganske stor grad (4)
- I svært stor grad (5)
- Vet ikke (6)
- Ubesvart (9)

q6 - FNs klimapanel (IPCC), som jevnlig publiserer rapporter om klimaendringer, er satt sammen av forskere og eksperter fra hele verden. I hvilken grad har du tillit til konklusjonene fra FNs klimapanel?

FNs klimapanel (IPCC), som jevnlig publiserer rapporter om klimaendringer, er satt sammen av forskere og eksperter fra hele verden. I hvilken grad har du tillit til konklusjonene fra FNs klimapanel?

- I svært liten grad (1)
- I ganske liten grad (2)
- I verken stor eller liten grad (3)
- I ganske stor grad (4)
- I svært stor grad (5)
- Vet ikke (6)
- Ubesvart (9)

q7 - I hvilken grad mener du at vi kan stole på informasjon vi får fra klimaskeptikere som argumenterer for at klimaendringene ikke er menneskeskapte?

I hvilken grad mener du at vi kan stole på informasjon vi får fra klimaskeptikere som argumenterer for at klimaendringene ikke er menneskeskapte?

- I svært liten grad (1)
- I ganske liten grad (2)
- I verken stor eller liten grad (3)
- I ganske stor grad (4)
- I svært stor grad (5)
- Vet ikke (6)
- Ubesvart (9)

q8 - Hvor enig eller uenig er du i de følgende påstandene?

Hvor enig eller uenig er du i de følgende påstandene?

	Helt uenig (1)	Delvis uenig (2)	Verken enig eller uenig (3)	Delvis enig (4)	Helt enig (5)	Vet ikke (6)	Ubesvart (9)
Generelt vil jeg si at alvorlighetsgraden ved klimaendringer blir overdrevet i nyhetene (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Generelt vil jeg si at mediene gir for stor plass til argumentasjon fra klimaskeptikere (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q10 - Norske myndigheter har som mål å redusere de globale utslippene av klimagasser, tilsvarende 30% av Norges utslipp i 1990, fram til 2020. Om lag to tredjedeler av kuttene skal tas nasjonalt. Tror du norske myndigheter vil nå dette målet?

NORSK POLITIKK Videre vil vi stille deg noen spørsmål om dagens klimapolitikk. Norske myndigheter har som mål å redusere de globale utslippene av klimagasser, tilsvarende 30% av Norges utslipp i 1990, fram til 2020. Om lag to tredjedeler av kuttene skal tas nasjonalt. Tror du norske myndigheter vil nå dette målet?

- Ja (1)
- Nei (2)
- Vet ikke (3)
- Ubesvart (9)

q11 - Er du fornøyd med Norges klimamål eller mener du at myndighetene burde ha hatt et mer- eller mindre ambisiøst mål i forhold til reduksjon av klimagasser?

Er du fornøyd med Norges klimamål eller mener du at myndighetene burde ha hatt et mer- eller mindre ambisiøst mål i forhold til reduksjon av klimagasser?

- Målet burde vært mindre ambisiøst (1)
- Målet er ambisiøst nok (2)
- Målet burde vært mer ambisiøst (3)
- Vet ikke (4)
- Ubesvart (9)

q12 - Norske myndigheter ønsker også å oppfylle sine klimaforpliktelser ved å bidra til kutt i andre land gjennom grønne utviklingsmekanismer og kjøp av klimakvoter. Hvor mener du at utslippsreduksjonene bør tas?

Norske myndigheter ønsker også å oppfylle sine klimaforpliktelser ved å bidra til kutt i andre land gjennom grønne utviklingsmekanismer og kjøp av klimakvoter. Hvor mener du at utslippsreduksjonene bør tas?

- All reduksjon bør tas i Norge (1)
- Mesteparten av reduksjonen bør tas i Norge (2)
- Halvparten av reduksjonen bør tas i Norge (3)
- Mesteparten av reduksjonen bør tas i utlandet (4)
- All reduksjon bør tas i utlandet (5)
- Norge burde ikke redusere sine klimagassutslipp (6)
- Vet ikke (7)
- Ubesvart (9)

q13 - Norsk bistandspolitikk dreier seg i økende grad om å forhindre klimaendringer

Norsk bistandspolitikk dreier seg i økende grad om å forhindre klimaendringer, blant annet gjennom å forhindre avskoging, og om tilpasning til klimaendringer. Klimamålsetninger har i stor grad erstattet mottakerorientering, fattigdomsorientering og demokratistøtte som sentrale mål. Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med denne endringen?

- Veldig misfornøyd (1)
- Ganske misfornøyd (2)
- Verken fornøyd eller misfornøyd (3)
- Ganske fornøyd (4)
- Veldig fornøyd (5)
- Vet ikke (6)
- Ubesvart (9)

q14 - I 2011 er det gjort flere store oljefunn i Nordsjøen - de største funnene som er gjort siden midten av 1980-tallet. I den forbindelse lurer vi på hvor enig eller uenig du er i de følgende påstandene:

I 2011 er det gjort flere store oljefunn i Nordsjøen - de største funnene som er gjort siden midten av 1980-tallet. I den forbindelse lurer vi på hvor enig eller uenig du er i de følgende påstandene:

	Helt uenig (1)	Delvis uenig (2)	Verken enig eller uenig (3)	Delvis enig (4)	Helt enig (5)	Vet ikke (6)	Ubesvart (9)
Norge bør nå starte utvinning fra nye oljefelt, fordi det blant annet kan bidra til å dekke verdens energibehov (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Norge burde ikke starte utvinning fra nye oljefelt, fordi det blant annet bidrar til global oppvarming (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q16 - Stemte du ved Stortingsvalget i 2009, og hvor viktig eller uviktig var i så fall klima for deg da du stemte?

Stemte du ved Stortingsvalget i 2009, og hvor viktig eller uviktig var i så fall klima for deg da du stemte?

- Helt uviktig (1)
- Ganske uviktig (2)
- Verken viktig eller uviktig (3)
- Ganske viktig (4)
- Veldig viktig (5)

- Vet ikke (6)
- Stemte ikke (7)
- Ubesvart (9)

q17 - Hvor god eller dårlig kunnskap vil du si at du har om klimaendringer?

Hvor god eller dårlig kunnskap vil du si at du har om klimaendringer?

- Veldig dårlig (1)
- Ganske dårlig (2)
- Verken god eller dårlig (3)
- Ganske god (4)
- Veldig god (5)
- Vet ikke (6)
- Ubesvart (9)

q18 - Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander?

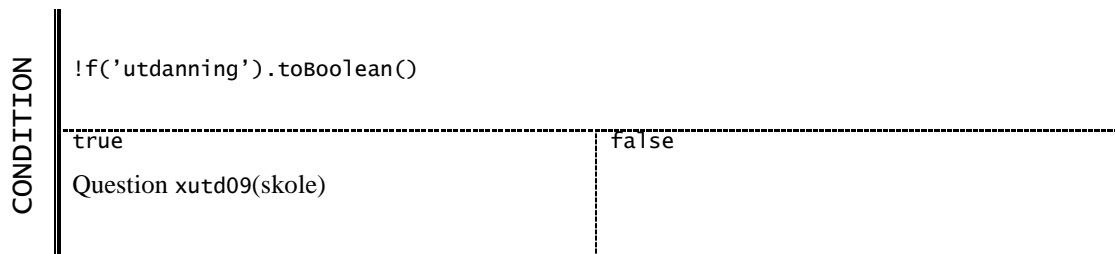
FORBRUKER Nå ønsker vi å stille deg noen spørsmål om din rolle som forbruker i forhold til klimaendringene. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander?

	Helt uenig (1)	Delvis uenig (2)	Verken enig eller uenig (3)	Delvis enig (4)	Helt enig (5)	Vet ikke (6)	Ubesvart (9)
Jeg tror den enkelte forbruker kan bidra til å redusere klimaendringer (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ny teknologi vil begrense klimaendringene uten at det fører til store forandringer i vårt levesett (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q20 - Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander?

Til slutt ønsker vi å stille deg noen spørsmål om din rolle som forbruker i forhold til miljøproblemer generelt sett. Har miljøproblemer fått deg til å redusere...

	Ja (1)	Nei (2)	Vet ikke (3)	Ikke relevant (4)	Ubesvart (9)
Strømforbruket? (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Forbruket av fyringsolje? (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Kjøttforbruket? (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Bilbruk? (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Antall flyreiser? (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Kjøp av klær (6)	☐	☐	☐	☐	☐

xutd09 - skole

Hva er din høyeste fullførte skolegang?

- Grunnskoleutdanning (inntil 10-årig grunnskole, 7-årig folkeskole eller lignende) (1)

- Videregående utdanning (Allmennfag, yrkesskole eller annet) (2)
- Fagutdanning etter videregående skole eller fagskole (3)
- Universitets-/høgskoleutdanning bachelornivå/cand. mag. eller lavere (4)
- Universitets-/høgskoleutdanning, mastergrad eller høyere (5)

END ||| Condition !f('utdanning').toBoolean()

CONDITION ||| !f('bolig11').toBoolean()

 true | false
 Question xbolig11(Hvilken av følgende påstander beskriver best din boligsituasjon?)

xbolig11 - Hvilken av følgende påstander beskriver best din boligsituasjon?

Hvilken av følgende påstander beskriver best din boligsituasjon?

- Jeg bor sammen med ektefelle / samboer (1)
- Jeg bor sammen med ektefelle / samboer og barn (2)
- Jeg bor sammen med mine barn (3)
- Jeg bor sammen med mine foreldre (4)
- Jeg bor alene (5)
- Jeg deler bolig med andre voksne (bofellesskap eller tilsvarende) (6)
- Annet, spesifiser: (7)_____

END ||| Condition !f('bolig11').toBoolean()

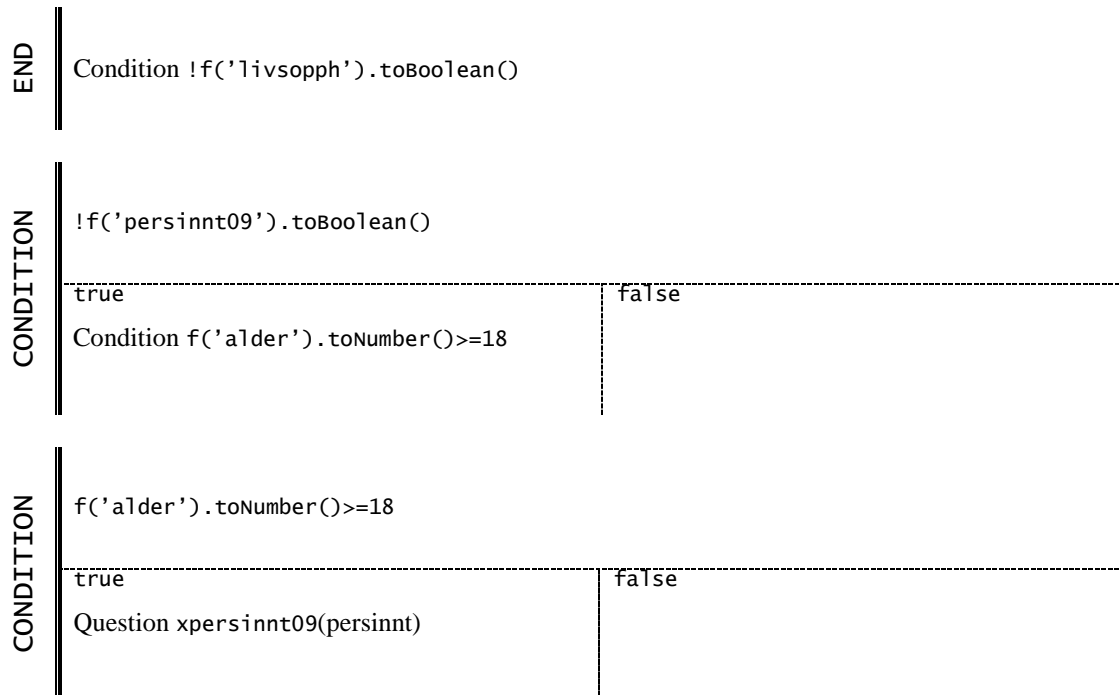
CONDITION ||| !f('livsopp').toBoolean()

 true | false
 Question xlivsopp05(livsopp)

xlivsopp05 - livsopp

Hva er din hovedkilde til livsopphold?

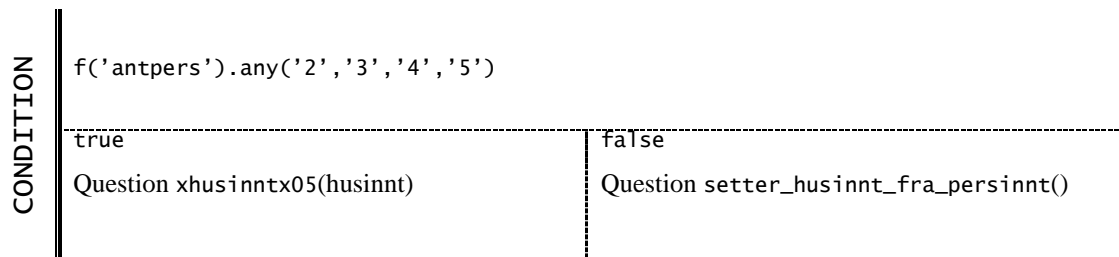
- Inntektsgivende arbeid heltid (1)
- Inntektsgivende arbeid deltid (2)
- Selvstendig næringsdrivende (3)
- Alderspensjonist (4)
- For tiden arbeidsledig/arbeidstrygd (5)
- Annen type trygd (6)
- Elev, student (7)
- Hjemmeværende/husarbeid i hjemmet (8)
- Annet (9)

xpersinnt09 - persinnt

Omtrent hvor stor er din personlige brutto årsinntekt (før skatt og fradrag)?

- Under 200.000 kroner (1)
- 200.000 - 299.999 kroner (2)
- 300.000-399.000 kroner (3)
- 400.000 - 599.999 kroner (4)
- 600.000 - 799.999 kroner (5)
- 800.000 kroner eller mer (6)
- Ønsker ikke å svare (7)

xhusinntx05 - husinnt

Omtrent hvor stor er denne husstandens samlede brutto årsinntekt (før skatt og fradrag)?

- Under 200.000 kroner (1)
- 200.000 - 399.999 kroner (2)
- 400.000 - 599.999 kroner (3)
- 600.000 - 799.999 kroner (4)
- 800.000 - 999.999 kroner (5)
- 1.000.000 - 1.199.000 kroner (6)
- 1.200.000 – 1.399.000 kroner (7)
- 1.400.000 kroner eller mer (8)
- Ønsker ikke å svare (9)

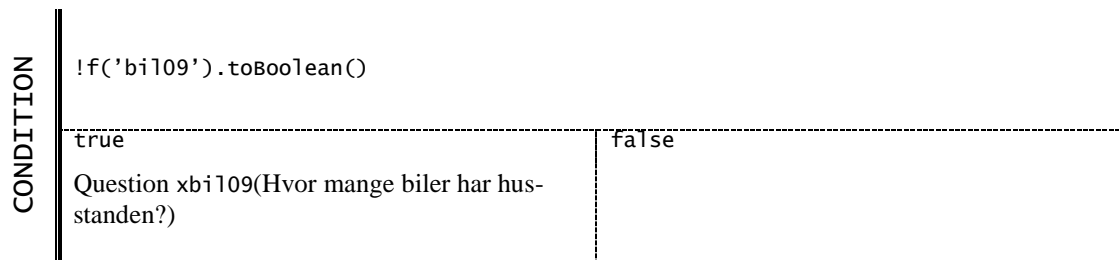

xstemte_sist - Hvilket parti stemte du på ved sist Stortingsvalg?

Hvilket parti stemte du på ved sist Stortingsvalg?

- Det norske Arbeiderparti (1)
- Fremskrittspartiet (2)
- Høyre (3)
- Kristelig Folkeparti (4)
- Kystpartiet (5)
- Rødt (6)
- Senterpartiet (7)
- Sosialistisk Venstreparti (8)
- Venstre (9)
- Andre partier og lister (10)
- Stemte ikke (11)
- Husker ikke/vet ikke (12)
- Vil ikke oppgi parti (13)
- Hadde ikke stemmerett (14)

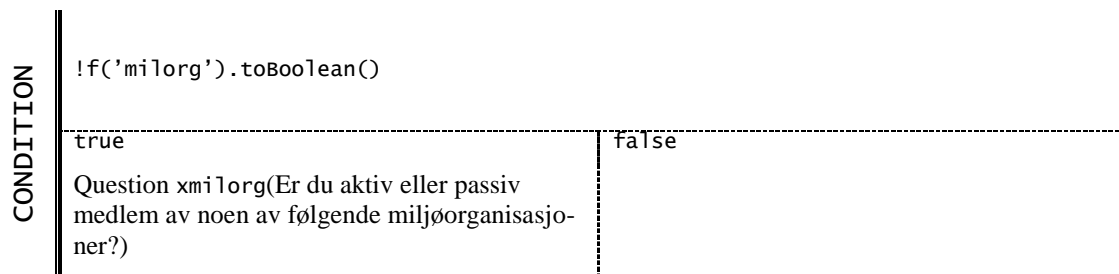
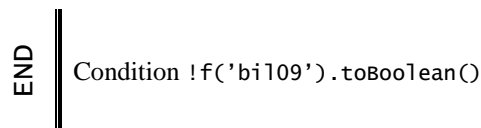
END	Condition !f('stemte_sist').toBoolean()
-----	---

xbil09 - Hvor mange biler har husstanden?

Hvor mange biler har husstanden?

- 0 (1)
- 1 (2)
- 2 (3)
- 3 eller flere (4)

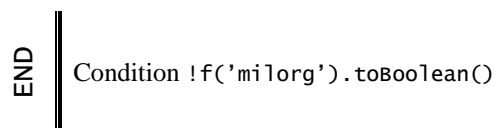

xmilorg - Er du aktiv eller passiv medlem av noen av følgende miljøorganisasjoner?

Er du aktiv eller passiv medlem av noen av følgende miljøorganisasjoner?

Flere svar mulig

- Bellona (1)
- Framtiden i våre hender (2)
- Natur og ungdom (3)
- Greenpeace (4)
- Norges naturvernforbund (5)
- Norges miljøvernforbund (6)
- Miljøheimevernet (7)
- WWF (8)
- Agent21 (9)
- Nei, er ikke medlem (10)
- Vet ikke (11)
- Vil ikke svare (12)

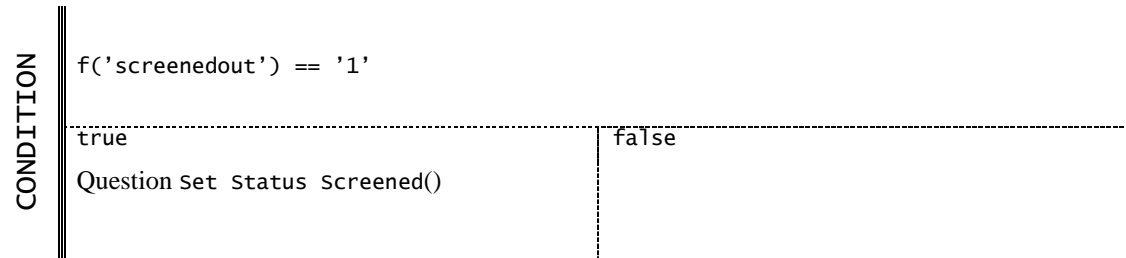
kommentar - Har du synspunkter eller kommentarer til undersøkelsen du nå har besvart?

Har du synspunkter eller kommentarer til undersøkelsen du nå har besvart?

completeInfo - CompleteInfo

`^f(?EndText').categoryLabels()[0]^`

`document.getElementById("whiteheader").style.backgroundImage="url('^f('LogoLT')^)";`

i86

`^f(?EndText').categoryLabels()[2]^`

